

PIEKSÄMÄKI, SARVIKANKAAN TUULIVOIMAHANKE LUONTOSELVITYKSEN TÄYDENNYS

Marko Vauhkonen

7.9.2024

PIEKSÄMÄKI, SARVIKANKAAN TUULIVOIMAHANKE

LUONTOSELVITYKSEN TÄYDENNYS

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	3
2.1 Selvityskohteet.....	3
2.2 Lähtöaineisto	3
2.3 Maastotyöt	4
3 Tulokset	5
3.1 Yleiskuvaus.....	5
3.2 Arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät	11
4 Yhteenveto	12
5 Lähteet ja kirjallisuus.....	13

Kansi: Näkymä Pahkakankaan suunnitellulta maa-ainesten ottamisalueelta.

Pohjakartta ja ilmakekuva © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Marko Vauhkonen.

1 JOHDANTO

Sarvikankaan Tuuli Oy suunnittelee tuulivoimahanketta Pieksämäen Sarvikankaan alueelle, joka sijaitsee noin 12–18 kilometrin etäisyydellä kaupungin keskustasta luoteeseen päin. Hanketta varten on tehty luontoselvitys vuoden 2023 aikana (Vauhkonen & Karlsson 2023) ja sen ympäristövaikutusten arviointiselostus valmistui maaliskuussa 2024 (Sitowise Oy 2024). Ympäristövaikutusten arviointinnettely on päättynyt yhteysviranomaisen 26.6.2024 antamaan perusteltuun päätelmään.

Sarvikankaan tuulivoimahankkeen osayleiskaavan luonnos on ollut nähtävillä keväällä 2024. Kaavoitusta ja myöhempiä lupakäsittelyjä varten on tarpeen täydentää hankealueen luontoselvitystä mm. maa-ainesten ottamisalueiden ja betoniaseman paikan osalta. Näiden sijainti ei ollut vielä selvillä vuoden 2023 luontoselvitystä tehtäessä.

Sarvikankaan Tuuli Oy tilasi luontoselvityksen täydennyksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa sen on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen.

2 AINEISTO JA MENETLMÄT

2.1 Selvityskohteet

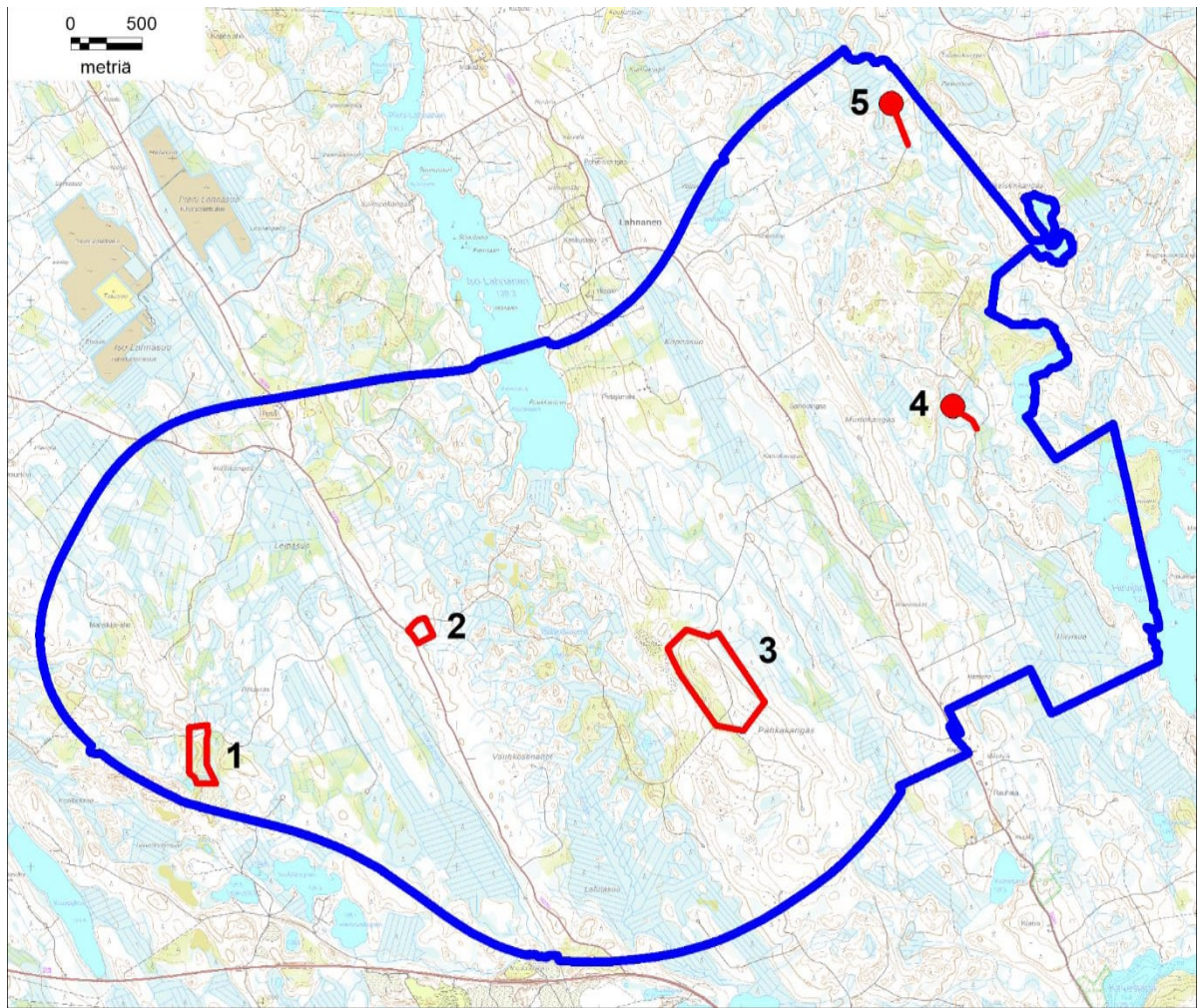
Luontoselvityksen päivitys käsitti seuraavat kohteet:

- suunniteltu maa-ainesten ottamisalue Pahkakankaalla,
- suunniteltu maa-ainesten ottamisalue Kuusilammen koillispuolella,
- suunniteltu betoniaseman paikka Vanajantien varrella,
- kaksi tuulivoimalapaikkaa (yksi uusi ja yksi siirtynyt) tieyhteyksineen.

Kohteiden sijainti ilmenee kuvasta 1 seuraavalla sivulla.

2.2 Lähtöaineisto

Luontoselvitystä varten tehty esiselvitys ja lähtöaineistot on esitetty Vauhkonen & Karlssonin (2023) raportissa. Täydennystä varten tarkastettiin vielä heinäkuussa 2024 selvityskohteiden ja niiden lähiympäristön aiemmat luontotiedot ympäristöhallinnon rekistereistä ja paikkatietoaineistoista (Suomen ympäristökeskus, Avoin tieto), Suomen Lajitietokeskuksesta (www.laji.fi) ja Suomen metsäkeskuksesta (www.metsakeskus.fi).

Kuva 1. Luontoselvityksen päivityksen kohteet 1–5 on merkitty punaisella viivalla tai ympyräsymbolilla. Sarvikankaan hankealueen raja on merkitty sinisellä viivalla.

2.3 Maastotyöt

Selvityskohteet (kuva 1) käveltiin maastossa kattavasti läpi 14.8.2024. Inventointi ulotettiin kohteen luonteesta ja luonnonoloista riippuen riittävälle etäisyydelle (vähintään sadan metrin säteelle kohteesta, usein huomattavasti laajemmalle). Alueilta inventoitiin kasvillisuus ja luontotyypit sekä luonteenomainen putkilokasvisto. Työssä käytettiin GPS-paikanninta, jolla luontokohteet ja lajien havaintopaikat voitiin paikantaa riittävällä tarkkuudella.

Kohteilta selvitettiin myös mahdollisten arvokkaiden luontokohteiden (mm. luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden, metsälain 10 §:n mukaisten elinympäristöjen, METSO-ohjelman kriteerit täyttävien kohteiden (Syrjänen ym. 2016) sekä uhanalaisten tai silmälläpidettävien luontotyyppien (Kontula & Raunio 2018a, b)) esiintyminen. Todetut uudet kohteet rajataan kartalle ja niistä kirjoitetaan tiivis sanallinen kuvaus.

Kohteiden eliölajisto on pääosin selvitetty riittävällä tarkkuudella jo vuoden 2023 inventoinneissa. Kesän 2024 maastokäynnillä havainnoitiin ja selvitettiin huomionarvoisten putkilokasvilajien (EU:n luontodirektiivin liitteen II ja IV(b) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) esiintyminen. Lisäksi arvioitiin, onko kohteilla EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajeille, ns. Punaisen kirjan lajeille (Hyvärinen ym. 2019) tai muille huomionarvoisille eliölajeille merkittäviä tai hyvin soveltuvia elinympäristöjä, joissa niiden esiintyminen olisi mahdollista tai todennäköistä.

3 TULOKSET

3.1 Yleiskuvaus

Kohteiden numerointi viittaa kuvaan 1.

1. Suunniteltu maa-ainesten ottamisalue Kuusilammen koillispuolella

Kohteen matala ja harjumainen muodostuma on avohakattu ja kasvaa nykyisin taimikkoa (kuva 2). Kuivahkon kankaan kenttäkerroksessa tavataan mm. puolukkaa, mustikkaa, kevätpiippoa, kangasmaitikkaa, metsälauhaa ja maitohorsmaa.

Rajauksen eteläpäässä on käytössä oleva maa-ainesten ottamisalue. Myös pohjoispäässä on vanha maa-ainesten ottamisalue, jonka poikki kulkee metsäautotie. Ottamisalueen länsipuolisen ojan varrella kasvaa nuorehkoa kuusta ja koivua. Etelämpänä on taimikon ympäröimä muuttunut korpikuvio. Sen puustona on varttunut kuusta ja koivua sekä aluskasvillisuutena mm. mustikkaa ja saniaisia.

Muodostuman itäpuolella on suo, jonka pohjoisosa on avohakattu. Luonnontilaisen kaltaisena säilyneellä suon osalla samoin kuin Kuusilammen rannalla esiintyy isovarpurämettä, lyhytkorsinevaa ja oligotrofista rimpinevaa. Isovarpurämeet ja minerotrofiset lyhytkorsinevat on luokiteltu (Kontula & Raunio 2018a, b) Suomessa silmälläpidettäväksi (NT) luontotyypeiksi. Etelä-Suomessa isovarpurämeet ja minerotrofiset lyhytkorsinevat ovat vaarantunut (VU) luontotyyppi ja rimpinevat erittäin uhanalainen (EN) luontotyyppi (Kontula & Raunio 2018a, b).

Kuva 2. Kuusilammen koillispuoleinen muodostuma on avohakattu.

2. Suunniteltu betoniaseman paikka Vanajantien varrella

Kohde sijaitsee Vanajantien ja Pahkakankaalle johtavan metsäautotien risteysten kaakkoispuolella. Alueella kasvaa varttunutta kasvatusmännikköä, joka on harvennettu (kuva 3). Alikasvoksena tai pienpuustona on vähän kuusta, koivua, kiiltopajua, harmaaleppää, pihlajaa ja katajaa. Kenttäkerroksen lajisto on tuoreille kangaille tyypillistä: metsälauha, metsäkastikka, oravanmarja, metsätähti, puolukka, mustikka, nurmirölli, metsäalvejuuri, kevätpiippo, maitohorsma, kultapiisku, vanamo, yövilikka ja nuokkotalvikki. Pienissä soistuneissa painanteissa tavataan rahkasammalia, korpikarhunsammalta ja pallosaraa. Vanhoissa ajourissa kasvaa lisäksi mm. jänönsaraa, rätvänää, harakankelloa ja nurmilauhaa.

Kuva 3. Suunniteltu betoniaseman paikka Vanajantien varrella.

3. Suunniteltu maa-ainesten ottamisalue Pahkakankaalla

Kohteen länsireuna ja pohjoispää on avohakattu. Nykyisillä taimikkokuvioilla kasvaa kuivahkojen ja tuoreiden kankaiden peruslajistoa. Heinät ja maitohorsma ovat runsastuneet hakkuun seurauksena.

Alueen läpi kulkevan metsäautotien länsipuolella on mäki, jonka pohjoisosassa on varttunutta kasvatusmännikköä (kuva 4). Sekapuuna on paikoin kuusta ja koivua. Mäen eteläosassa puusto on vanhempaa, varttunutta–uudistuskypsää (kansi-kuva). Kasvillisuus on koko alueella tuoretta–kuivahkoa kangasta. Kenttäkerroksen lajeja ovat mustikka, puolukka, kevätpiippo, metsäkastikka, metsälauha, kannerva, vanamo, kangasmaitikka, maitohorsma, variksenmarja ja kangaskeltaliekko.

Metsäautotien itäpuolella on kasvatusmännikköä ja laaja mäntytaimikko. Aluskasvillisuus on edellä kuvatun kaltaista lukuun ottamatta alueen koilliskulman varpuvaltaista turvekangaskaistaletta. Pensaskerrossa on koivu, pihlajan ja raidan taimia. Kohteen kaakkoisosa on varttunutta–uudistuskypsää männikköä, jossa kasvillisuus on kuivahkoa–tuoretta kangasta. Maasto on paikoin kivikkoista ja kuusta on yleisesti alikasvoksena.

Kuva 4. Metsää Pahkakankaan kohteen pohjoisosassa.

4. Siirretty voimalapaikka Murtokankaan ja Hoikan välisellä alueella

Voimalapaikka sijaitsee pienellä kumpareella, jossa kasvaa varttunutta männikköä (kuva 5). Alikasvoksena on paikoin kuusta. Kenttäkerroksessa tavataan tyypillistä kangasmetsälajistoa: mustikkaa, puolukkaa, metsälauhaa, metsätähteä, kevät-piippoja, kultapiiskua ja maitohorsmaa. Voimalapaikan ja sen kaakkoispuoleisen metsäautotien välille on tarkoitus rakentaa uusi tieyhteys noin 200 metrin matkalle. Tämä jakso on vastaavaa varttunutta männikköä. Kenttäkerroksessa on lisäksi mm. vanamoja ja oravanmarjaa.

Kuva 5. Siirretty voimalapaikka Murtokankaan ja Hoikan välisellä alueella.

5. Mahdollinen uusi voimalapaikka hankealueen koilliskulmassa

Voimalapaikka sijaitsee varttuneessa männikössä, jossa on alikasvoksena kuusta ja vähän koivua (kuva 6). Lisäksi tavataan pihlajan taimia ja vähän katajaa. Tuoreen kankaan kenttäkerroksessa esiintyviä lajeja ovat mustikka, puolukka, vanamo, metsäkastikka, metsälauha, oravanmarja, kevätpiippo ja kultapiisku.

Voimalapaikan ja sen kaakkoispuoleisen metsäautotien pään välille on tarkoitus rakentaa uusi tieyhteys noin 300 metrin matkalle. Tämän jakson pohjoispäässä on edellisessä kappaleessa kuvattu metsikkö. Sen eteläpuolella on kivikkoinen taimikkokuvio, jossa kasvaa männyn lisäksi vähän koivua, pihlajaa ja katajaa. Kasvillisuus on kuivahkoa kangasta ja kenttäkerroksen lajeina tavataan puolukkaa, variksenmarjaa, kangaskeltaliekoa, mustikkaa, metsälauhaa, kangasmaitikkaa, kultapiiskua, metsäkastikkaa, kevätpiippoa, juolukkaa, maitohorsmaa ja oravanmarjaa.

Taimikon keskellä on pieni ojittamaton soistuma, jonka puustona on varttunutta koivua ja kuusta. Aluskasvillisuuden valtalajit ovat juola- ja pallosara, lisäksi mätätällä tavataan mustikkaa ja puolukkaa. Tieyhteyden eteläpäässä on ojitettu isovarpuräme (kuva 7). Pitkälle edenneen muuttuman puustona on varttuneita mäntyjä ja koivun taimia. Kenttäkerroksessa esiintyviä lajeja ovat suopursu, tupasvilla,

lakka, juolukka, variksenmarja, puolukka ja mustikka. Reunan lievää korpisuutta ilmentävät metsäalvejuuri ja pallosara.

Kuva 6. Uusi voimalapaikka hankealueen koilliskulmassa.

Kuva 7. Ojitettu isovarpuräme mahdollisen uuden voimalapaikan tieyhteyden eteläpäässä.

3.2 Arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät

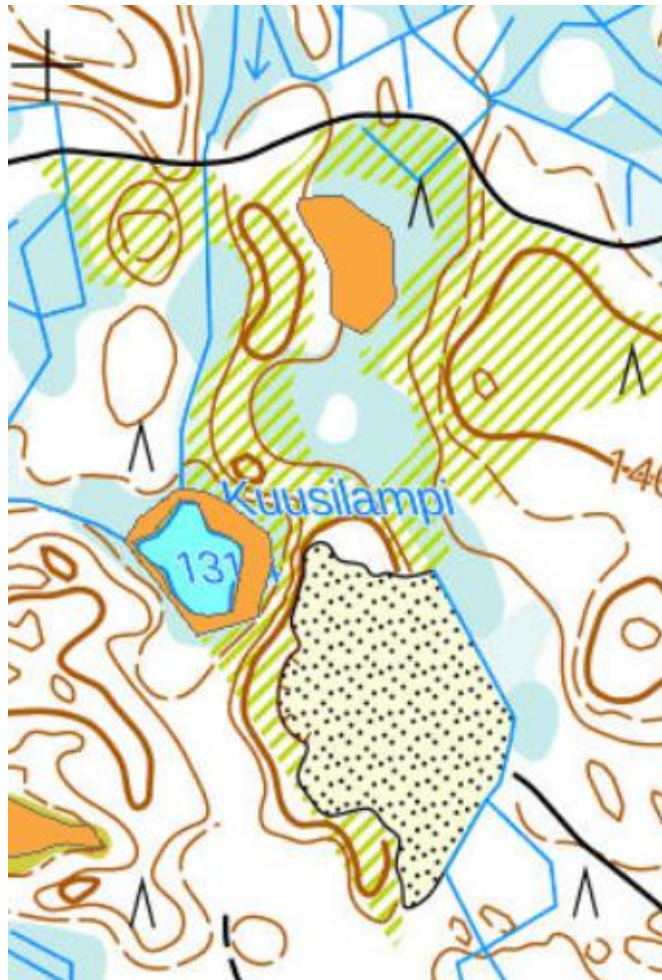
Selvityskohteilla tai niiden välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyypppejä tai luonnonmuistomerkkejä.

Maastoselvityksessä ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien tai vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden kriteerit. Selvityskohteilla ei ole METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016) täyttäviä kohteita. Suomessa uhanalaiseksi luokiteltuja (Kontula & Raunio 2018a, b) luontotyypppejä tavattiin ainoastaan Kuusilammen koillispuolelle suunnitellun maa-ainesten ottamisalueen reunoilla (ks. kuvaus alaluvussa 3.1). Samoilta suoalueille on rajattu kaksi metsälain 10 §:n mukaista elinympäristöä (kuva 8).

Selvityskohteilta ei ole ennestään tiedossa huomionarvoisten (ks. alaluku 2.3) putkilokasvien esiintymiä, eikä sellaisista tehty havaintoja myöskään elokuun 2024 maastoinventoinnissa. Kohteen 1 (suunniteltu maa-ainesten ottamisalue Kuusilammen koillispuolella) pohjoispäässä todettiin vuoden 2023 selvityksessä (Vauhkonen & Karlsson 2023) silmälläpidettävän (NT) västäräkin reviiri. Kohteella 3

(suunniteltu maa-ainesten ottamisalue Pahkakankaalla) havaittiin lentävä kana-haukka sekä alueen kaakkoisosassa vaarantuneen (VU) töyhtötiaisen reviiri.

Selvityskohteilla ei arvioitu olevan muiden huomionarvoisten eliölajien kannalta merkittäviä elinympäristöjä tai kohteita.

Kuva 8. Metsälain 10 §:n mukaiset suoelinympäristöt Kuusilammen läheisyydessä. Lähde: Suomen metsäkeskus.

4 YHTEENVETO

Selvityskohteiden muuttuvilla alueilla ei todettu sellaisia arvokkaita luontokohteita tai muita erityisiä luontoarvoja, jotka tulisi ottaa huomioon jatkosuunnittelussa.

Poikkeuksena on Kuusilammen koillispuolelle suunniteltu maa-ainesten ottamisalue. Harjumainen muodostuma rajautuu suoalueisiin, joilla tavataan uhanalaisia suoluontotyyppisiä. Maa-ainesten ottaminen kohteesta on mahdollista. Se tulisi

suunnitella ja toteuttaa niin, ettei toiminta heikennä suoalueiden luonnontilaa tai vesitaloutta.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 5/2018:1–388.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018:1–925.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korj. p. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023:1–374.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Sitowise Oy 2024: Sarvikankaan tuulivoimahanke. Ympäristövaikutusten arviointiselostus. – Sarvikankaan Tuuli Oy. 300 s.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- SLTY 2023: Lepakkokartoitusohje 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. – Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 63 s.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.
- Vauhkonen, M. & Karlsson, R. 2023: Pieksämäki, Sarvikankaan tuulivoimahanke. Luontoselvitys. – Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 62 s. + liitteet.